

ПРОЦЕДУРИ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УПРАВЛІННЯ У МІЖРЕГІОНАЛЬНІЙ ЕКОНОМІЧНІ СПІВПРАЦІ (НА МАТЕРІАЛАХ СУЧАСНОГО ЄС)

PROCEDURES FOR IMPROVING THE QUALITY OF GOVERNANCE IN INTERREGIONAL ECONOMIC COOPERATION (ON THE MATERIALS OF THE MODERN EU)

У статті зазначається, що формування політики трансрегіональної співпраці у сучасному Європейському союзі здійснюється на основі створення особливих асоціативних інструментів. Вказується, одним із таких інструментів в Європейському Союзі є Європейські групи територіальної співпраці. Встановлюється, що для сучасного Європейського Союзу поширеною є практика забезпечення надання пільгових державних послуг на всій території Союзу, а останні розглядаються як спільний ресурс забезпечення виконання завдань територіального та загальносоюзного розвитку. Вказується, що формування особливих нормативно – організаційних інструментів всередині Європейського Союзу полегшує для суб'єктів економічної діяльності на рівні регіону доступ до ресурсів, які наявні на різних територіях. Полегшує координацію та забезпечує єдиний простір для реалізації бізнес – ідей та інноваційних проектів. Наголошується, наявність практики стимулювання розвитку єврорегіонів дає змогу полегшити транскордонну співпрацю в рамках пропозицій, які висувають конкретні території, на сучасному етапі європейської структури врядування шкідливо до поєднання зусиль урядових та неурядових суб'єктів економічної співпраці різних територій. Розглядається один з прикладів зміни процедур міжрегіональної співпраці на рівні сучасного Європейського Союзу, а саме проект «розумне зростання», який спрямований на підвищення інтенсивності міжрегіональної економічної співпраці між країнами – членами та країнами – сусідами. Підкреслюється, процедури формування європейських політик щодо регіонального розвитку передбачають попередній аналіз економічного профілю регіону, що дає змогу виокремити напрямки стратегічної співпраці, інвестування, першочергової технічної та консультаційної допомоги. Зазначається, забезпечення високої інтенсивності міжрегіональної співпраці вимагає стратегічних інструментів підвищення ефективності взаємодії між різними суб'єктами на рівні Європейського Союзу, а одним із таких інструментів є «тематичні стратегії». Розкривається залежність інституційної спроможності сучасного Європейського Союзу у галузі регіональної співпраці від ефективної діяльності спеціальних органів у структурі Європейської комісії, а саме Європейського комітету регіонів. Вказується, що вирішення проблем в сфері регулювання регіонального розвитку можливе за допомогою таких засобів як: регіональні мережі зростання, залучення до розв'язання проблем великої кількості політичних діячів. Пропонується, в умовах сучасної України більш детально ознайомитися з європейськими директивами та інститутами регіонального врядування з метою забезпечення синхронності функціонування регіональних інститутів публічного врядування з європейськими практиками та

стратегіями у найближчому майбутньому.
Ключові слова: єврорегіони, Європейська комісія, країни-сусіди, економічне зростання, міжрегіональна співпраця.

В статті отмечается, что формирование политики трансрегионального сотрудничества в современном Европейском союзе осуществляется на основе создания особых ассоциативных инструментов. Указывается, одним из таких инструментов в Европейском Союзе Европейские группы территориального сотрудничества. Устанавливается, что для современного Европейского Союза распространена практика обеспечения предоставления льготных государственных услуг на всей территории Союза, а последние рассматриваются как общий ресурс обеспечения выполнения задач территориального и общесоюзного развития. Указывается, что формирование особых нормативно - организационных инструментов внутри Европейского Союза облегчает для субъектов экономической деятельности на уровне региона доступ к ресурсам, которые имеются на разных территориях. Облегчает координацию и обеспечивает единое пространство для реализации бизнес - идей и инновационных проектов. Отмечается, наличие практики стимулирования развития еврорегионов позволяет облегчить трансграничное сотрудничество в рамках предложений, которые выдвигают конкретные территории, на современном этапе европейские структуры управления склонны к объединению усилий правительственных и неправительственных субъектов экономического сотрудничества различных территорий. Рассматривается один из примеров изменения процедур межрегионального сотрудничества на уровне современного Европейского Союза, а именно проект «разумный рост», который направлен на повышение интенсивности межрегионального экономического сотрудничества между странами - членами и странами - соседями. Подчеркивается, процедуры формирования европейских политик по региональному развитию предусматривают предварительный анализ экономического профиля региона, позволяет выделить направления стратегического сотрудничества, инвестирования, первоочередной технической и консультационной помощи. Отмечается, обеспечения высокой интенсивности межрегионального сотрудничества требует стратегических инструментов повышения эффективности взаимодействия между различными субъектами на уровне Европейского Союза, а одним из таких инструментов является «тематические стратегии». Раскрывается зависимость институциональной способности современного Европейского Союза в области регионального сотрудничества от эффективной деятельности специальных

УДК 353:5:351:82

Щербак В.М.

к. політ. наук, доцент,
заступник декана з виховної роботи
Дніпровський національний університет
імені Олеся Гончара

органов в структурі Європейської комісії, а саме Європейського комітету регіонів. Указується, що рішення проблем в сфері регулювання регіонального розвитку можливо з допомогою таких засобів як: регіональні мережі росту, залучення до рішення проблем великої кількості політичних діячів. Пропонується, в умовах сучасної України більш детально ознайомитися з європейськими директивами та інститутами регіонального управління з метою забезпечення синхронності функціонування регіональних інститутів публічного управління з європейськими практиками та стратегіями в найближчому майбутньому.

Ключові слова: євро регіони, Європейська комісія, сусідні країни, економічний розвиток, міжрегіональне співробітництво.

The article notes that the formation of the policy of trans regional cooperation in the modern European Union is based on the creation of special associative tools. It is indicated that one of such tools in the European Union is the European Territorial Cooperation Group. It is established that for the modern European Union there is a widespread practice of providing preferential public services throughout the Union, and they are considered as a common resource for ensuring the fulfillment of the tasks of territorial and all-Union development. It is indicated that the formation of special regulatory and organizational instruments within the European Union facilitates for economic operators at the regional level access to resources that are available in different territories, facilitates coordination and provides a single space for the implementation of business ideas and innovative projects. It is noted that the practice of stimulating the development of Euroregions makes it possible to facilitate cross-border cooperation within the framework of proposals proposed by specific territories; at the present stage, European governance structures are inclined to combine the efforts of governmental and non-governmental entities of economic cooperation of different territories. One of the examples of changes in the procedures for inter-regional cooperation at the level of the modern European Union is considered, namely, the "reasonable growth" project, which is aimed at increasing the intensity of inter-regional economic cooperation between member countries and neighboring countries. It is emphasized that the procedures for the formation of European regional development policies provide for a preliminary analysis of the economic profile of the region, which allows us to identify areas of strategic cooperation, investment, priority technical and consulting assistance. It is noted that ensuring high intensity of inter-regional cooperation requires the use of strategic tools to increase the effectiveness of interaction between various actors at the European Union level, and one of these tools is "thematic strategies". The article reveals the dependence of the institutional capacity of the modern European Union in the field of regional cooperation on the effective activities of special bodies in the structure of the European Commission, namely the European Committee of the Regions. It is indicated that the solution of problems in the field of regional development regulation is possible with the help of such means as: regional growth networks, attracting a large number of political figures to solve problems. It is proposed, in the conditions of modern Ukraine, to become more familiar with European directives and regional management institutions in order to ensure the synchronization of the functioning of regional public administration institutions with European practices and strategies in the near future.

Key words: Euroregions, European Commission, neighboring countries, economic growth, interregional cooperation.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

На сучасному етапі розвитку наук державне управління та публічного врядування важливим завданням є визначення напрямів оптимізації та підвищення ефективності наявності структур менеджменту міжрегіональної співпраці. У країнах, які переходять до демократії, нерідко управлінську діяльність здійснюється на основі бюрократичних засад, у рамках парадигми вертикального адміністрування, відповідно до відомчих та галузевих обмежень. Натомість завданням розширення міжрегіональної економічної співпраці, підвищення рівня економічного розвитку у рамках міжнародної інтеграції вимагають нових підходів та стилів поведінки від окремих посадовців та систем врядування в цілому. Можливість досягнення запрограмованих результатів з'являється лише в умовах інтенсивної менеджерської діяльності, багатобічної координації, виконання кількох завдань одночасно. Це вимагає від структур публічного врядування адаптивності, ініціативності, інноваційного планування та реалізації. На сучасному етапі в Україні здійснюється масштабна реформа державного управління. Одним з провідних завдань цієї реформи є вироблення адекватних процедур, які б забезпечували високий рівень якості державних послуг, а також адекватний рівень взаємодії між суб'єктами врядування, громадськістю, конкретними адресними групами, на які спрямована діяльність тих чи інших органів та установ. При цьому орієнтиром виступають темпи та пріоритети

європейської інтеграції. В аспекті міжрегіональної економічної співпраці нагальним завданням виступає розробка процедур розподілу повноважень, необхідність доступу до службової інформації, оперативного прийняття рішень, розробки алгоритмів антикризової управлінської діяльності тощо. Регіони сучасної України перебувають у ситуації, коли наступним імовірним етапом адміністративно-територіальної реформи буде зміна меж конкретних територій, а також зміна значення регіональних центрів публічного врядування. У зв'язку з цим необхідно встановити оптимальні процедури міжрегіональної взаємодії як між інститутами державного управління, так і менеджментом територіальних громад на рівні наднаціональних інститутів врядування сучасного Європейського Союзу.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми

Особливості менеджменту міжрегіональної та трансрегіональної економічної співпраці на рівні сучасного ЄС розглядала низка вітчизняних науковців, які представляють різні наукові напрями. Зокрема, Н. Гвазава вивчає досвід та перспективи Євро регіонів у комплексному дослідженні [1], В. Єсіна долучилася до аналізу використання механізму управління міжрегіональними взаємодіями у контексті розвитку інноваційного потенціалу регіону [2], А. Куцин та Х. Передало досліджували характеристики та принципи функціонування Євро регіонів [3], С. Сокур розкриває особливості лобістської діяльності в ЄС та роль Єврокомісії [5]. Досить плідно розробляються й проблеми

міжнародної економічної співпраці на рівні глобальних макрорегіонів. Зокрема, І. Малюта звертає увагу на формування трансрегіональних мегаугод у рамках сучасних інтеграційних процесів в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні [4], С. Федуняк та І. Бочар вивчають безпекові аспекти трансрегіонального співробітництва Канади і США [6]. Разом з тим, для сучасної України є досить актуальною специфіка регулювання міжрегіональної економічної співпраці на рівні керівних органів сучасного Європейського Союзу. Для нашої держави цей досвід дає змогу побачити основні тенденції та інноваційні підходи до стимулювання економічного зростання як на території держав-членів, так і країн-сусідів.

Метою статті є визначення інноваційних процедур забезпечення ефективності міжрегіональної економічної співпраці на матеріалах сучасного Європейського Союзу. Завданням статті є виявлення ефективних та інноваційних практик співпраці між інститутами публічного врядування у рамках забезпечення економічного зростання на рівні конкретних регіонів.

Виклад основного матеріалу

Формування політики трансрегіональної співпраці у сучасному ЄС здійснюється на основі формування особливих асоціативних інструментів, які поєднують нормативно-правові та організаційні засади співпраці між регіонами та наднаціональними структурами. Така практика забезпечує доступ до міжрегіональної співпраці якомога більшої кількості учасників, які представляють різні сектори економіки. Зокрема, Європейські групи територіальної співпраці (ЄГТС/EGTC) – європейський нормативно-управлінський інструмент, розроблений для сприяння транскордонному, транснаціональному та міжрегіональному співробітництву. На відміну від структур, які регулювали цей вид співпраці до 2007 року, ЄГТС є юридичною особою і, таким чином, створює можливість регіональним та місцевим органам влади та іншим державним органам різних країн-членів створити групи співробітництва з правосуб'єктністю. Наприклад, членами EGTC або EGTC можуть бути: держави-члени, регіональні чи місцеві органи влади, громадські асоціації, будь-який інший державний орган [9].

Для сучасного ЄС поширеною є практика забезпечення надання пільгових державних послуг на всій території Союзу. Державні послуги розглядається як спільний ресурс забезпечення виконання завдань територіального та загальносоюзного розвитку. Можливості співпраці між різними суб'єктами забезпечують новий рівень відкритості та еко-

номічної свободи незалежно від форм власності, національної та відомчої приналежності суб'єктів міжрегіональної економічної співпраці. ЄГТС як управлінський інструмент є унікальним в тому сенсі, що дозволяє державним органам різних держав-членів об'єднатись і надавати спільні послуги, не вимагаючи підписання та ратифікації національними парламентами попередньої міжнародної угоди. Однак держави-члени повинні погодитися на участь потенційних членів у відповідних країнах. Закон, що застосовується для тлумачення та застосування конвенції, застосовується відповідно до законодавства держави-члена, в якій перебуває офіційна штаб-квартира ЄГТС [9].

Формування особливих нормативно-організаційних інструментів всередині ЄС полегшує для суб'єктів економічної діяльності на рівні регіону доступ до ресурсів, які наявні на різних територіях, полегшує координацію та забезпечує єдиний простір для реалізації бізнес-ідей та інноваційних проектів. У таких умовах зникає необхідність використовувати багато різних законодавчих актів, що зменшує час на узгодження формальних питань. При цьому, згідно з допоміжними інструкціями ЄС, не завжди зрозуміло, чи посилаються учасники економічних інтеракцій на акти органів ЄГТС. Посилаючись лише на ЄГТС може сформувати розуміння, коли ані дії, ні законодавчі акти державних органів не є спеціально орієнтованими на конкретні території [7].

Наявність практики стимулювання розвитку єврорегіонів дає змогу полегшити транскордонну співпрацю в рамках пропозицій, які висувають конкретні території. На сучасному етапі європейські структури врядування схильні до поєднання зусиль урядових та неурядових суб'єктів економічної співпраці різних територій. Зокрема, «Змінене положення...» розширило сферу потенційних членів ЄГТС, що значною мірою відповідає потребам виконання завдань цієї політики. Тим не менш, єврорегіонам іноді все ще не вдається створити ЄГТС, якщо фізичні особи є членами економічних асоціацій, хоча асоціація переважає за значенням органи державної влади. Це дає змогу використовувати рішення, подібні до рішень для державних підприємств [7].

Одним з вагомих прикладів зміни процедур міжрегіональної співпраці на рівні сучасного ЄС слугують проекти «розумного зростання» (smart growth). Ці проекти спрямовані на підвищення інтенсивності міжрегіональної економічної співпраці між країнами-членами та країнами-сусідами. Якщо регіон перебуває у безпосередній близькості до ЄС, то Єврокомісія здійснює цілеспрямовану полі-

тику на основі окремого проектного рішення. Прикладом слугує проект розумного регіонального зростання який здійснюється між ЄС та атлантичним регіоном Макаронезії. Цей регіон географічно розташований біля узбережжя Європи та Африки, складається з чотирьох архіпелагів у Північному Атлантичному океані, що належать до Іспанії, Португалії та Кабо-Верде. Проект «RIS3-Net» був ініційований Канарським агентством з досліджень, інновацій та громадянським суспільством для активізації економічного розвитку регіону на основі важливих економічних секторів, зокрема таких, як морська торгівля та морський туризм, а також сільське господарство. Проект визначає та сприяє інтелектуальній синергії спеціалізації між архіпелагами та їх сусідніми країнами у сферах спільної економічної діяльності [11].

Процедура формування європейських політик щодо регіонального розвитку передбачають попередній аналіз економічного профілю регіону. Це дає змогу виокремити напрямки стратегічної співпраці, інвестування, першочергової технічної та консультаційної допомоги. Визначення економічної спеціалізації регіону у подальшому забезпечує більш раціональне докладання управлінських зусиль і процедур. Розумна спеціалізація – це локальний підхід, що пов'язує регіональні дослідження, розробки та інновації з практичним економічним розвитком та координує будь-які місцеві ініціативи з регіональної точки зору. Аналізуючи регіони-учасниці та обмінюючись досвідом та найкращими практиками, проект розробляє широку стратегію співпраці, орієнтовану на розвиток розумного зростання та розумної спеціалізації в регіоні та за його межами [11].

Процедура проекту «розумного економічного зростання» на трансрегіональному рівні в ЄС дозволяє гнучко розширювати кількість учасників співпраці. Необхідною умовою є чітке артикулювання економічних інтересів та відповідність основним стратегіям економічної реструктуризації та інновацій. Процедура включення нових учасників є надзвичайно спрощеною та відкритою, що дає змогу максимально задіяти існуючі ресурси та відкрити шлях для нових учасників. Проект Єврокомісії «RIS3-Net» спочатку був створений для подолання труднощів, з якими стикався промисловий сектор Канарських островів через їх віддаленість та невеликі розміри, а також для адаптації до вимог глобалізації. Хоча Канарські острови очолюють ініціативу, у проекті також беруть участь дослідницькі центри з Мадейри та Азорських островів, а також установи з Кабо-Верде, Сенегалу та Мавританії [11].

Економічна інфраструктура в рамках макрорегіонів забезпечує обмін інформацією та створення спільного середовища. У таких умовах здійснюється узгодження інтересів, висуваються пропозиції та укладаються угоди. Саме принципи ініціативності та відкритості дають змогу для максимального прояву багатосторонньої співпраці. У сучасний період проект «RIS3-Net» працює над створенням регіональної платформи для інтелектуальної спеціалізації у сферах, що становлять взаємний інтерес, від яких можуть отримати користь усі макаронезійські архіпелаги та учасники проекту. Платформа консолідує існуючі ресурси та кращі практики з регіону, і, як очікується, вийде в Інтернет та стане доступною для широкої громадськості до вересня 2019 року [11].

Забезпечення високої інтенсивності міжрегіональної співпраці вимагає стратегічних інструментів підвищення ефективності взаємодії між різними суб'єктами на рівні ЄС. Значна увага приділяється стратегічним розробкам, які забезпечують передумови економічної стабільності. Одним з таких інструментів є так звані «тематичні стратегії». Згідно з одним з таких документів, у багатополлярному світі ефективне реагування на ці виклики вимагає значних колективних зусиль, заснованих на міцних партнерських відносинах з іншими державами, учасниками громадянського суспільства, багатосторонніми та регіональними партнерами. Держави, які діють індивідуально, не можуть ефективно подолати загрози міжнародному миру та безпеці [10].

Важливою передумовою міжрегіональної економічної співпраці виступає всебічна та нелінійна співпраця між різними секторами економіки та суспільного життя й публічного врядування. Згідно з тематичним оглядом, синергія та співпраця також все частіше потрібні на міжнародному рівні, оскільки донори стикаються з подібними проблемами обмежених ресурсів. В умовах все більш складних викликів жоден із внутрішніх пріоритетів ЄС – безпека, економічне зростання та створення робочих місць, зміна клімату, доступ до енергії, здоров'я та пандемії та міграція – не будуть досягнуті ізольовано від широкого світу [10].

Стратегічні засоби вироблення політики щодо міжрегіональної співпраці визначаються поглядами керівництва ЄС в цій сфері на далеку перспективу. Це бачення визначається перш за все науково-методичними розробками. Програмування IcSP, в принципі, має базуватися на діалозі ЄС та, де це доречно, відповідних держав-члени, з країною-партнером або зацікавленими регіонами. Ці процеси

включають громадянське суспільство та регіональні та місцеві органи влади для того, щоб відповідна країна чи регіон брали достатню відповідальність за процес. Слід також забезпечити консультації з відповідними міжнародними організаціями. Діалог з аналітичними центрами та науковими колами також може сприяти активізації неформальних обмінів між відповідними зацікавленими сторонами [10].

Інституційна спроможність сучасного ЄС у галузі регіональної співпраці визначається ефективністю діяльності спеціальних органів у структурі Європейської комісії. Вагому роль у процесах міжрегіональної співпраці відіграє Європейський комітет регіонів. Згідно з повідомленнями Європейської Комісії, Комітет регіонів заохочує участь на всіх рівнях – від регіональних та місцевих органів влади до окремих громадян. Регіональні та місцеві органи влади, асоціації, громадські організації, експерти та науковці можуть брати участь у онлайн-опитуваннях, консультаціях та інших заходах. Нагороди Європейського підприємницького регіону є відкритими для всіх регіонів з політичною компетенцією, а конкурси наукових робіт – для науковців [8].

Міжгалузєва та міждисциплінарна спрямованість європейського регулювання регіонального розвитку ставить широке коло проблем та пропонує шляхи для їх вирішення. Одним з провідних засобів є створення регіональних мереж зростання. Комітет регіонів створив низку мереж, щоб дозволити всім регіонам та містам ЄС обмінюватися найкращими практиками, працювати разом та сприяти дискусіям ЄС щодо таких тем, як зростання та зайнятість, боротьба зі зміною клімату, транскордонне співробітництво, розвиток та субсидіарність [8].

Залучення до розв'язання проблем регіонів великої кількості політичних діячів забезпечує одночасно і представництво інтересів і їх якнайповнішу реалізацію. Що більше політичних акторів задіяні у регулюванні регіонального розвитку, то більш ефективним є вирішення завдань сталого розвитку та економічного зростання на рівні ЄС. Європейський комітет регіонів представляє 1 мільйон місцевих та регіональних політиків Європейського Союзу і особливо наполегливо взаємодіє з регіональними виборними політиками країн-членів, запрошуючи їх на пленарні засідання комітету або, наприклад, на Європейський саміт регіонів та міст [8].

Європейське регулювання регіонального розвитку забезпечує взаємодію між вибраними політиками різних країн, та тими управлінцями, які перебувають на адміністративних посадах.

Такий підхід визначає стратегічну стабільність у розвитку регіонів та міжрегіональної співпраці. Отже, процедури європейського регулювання регіонального розвитку та міжрегіональної співпраці ґрунтуються на вимогах ефективності, прозорості, підзвітності та інноваційності. Це дає змогу розв'язувати велику кількість завдань та забезпечувати комплексний підхід. В умовах сучасної України доцільним є якомога більш тісне ознайомлення з європейськими директивами та інститутами регіонального врядування з метою забезпечення синхронності функціонування регіональних інститутів публічного врядування з європейськими практиками та стратегіями у найближчому майбутньому.

Висновки

Таким чином, інститут міжрегіонального розвитку та співпраці як у країнах ЄС так і у країнах сусідах, які планують здійснити вступу до європейської спільноти, мають виразний державно-громадський характер. Основним вектором оптимізації регіональної політики у частині міжрегіональної та трансрегіональної співпраці є забезпечення включення до системи прийняття рішень недержавних акторів, передусім, економічних суб'єктів та представників експертного середовища. У зв'язку з цим процедури менеджменту міжрегіональної співпраці потребують перегляду у бік формування нових політик конфіденційності, доступу до публічної інформації, зміни практики інформування тощо.

На сучасному етапі у країнах-сусідах Європи в рамках євроінтеграції основним засобом корекції національного законодавства щодо міжрегіональної економічної співпраці є директиви Європейського Союзу. Потрібно підкреслити, що на наступних етапах, діяльності української сторони щодо реалізації «Угоди про асоціацію» необхідним є внесення змін до прийняття рішень на рівні регіонів щодо встановлення контактів з представниками зарубіжних держав. Основним алгоритмом забезпечення ефективної економічної співпраці між регіонами є формування переліку заявок на міжрегіональну співпрацю, об'єднання каталогу пропозицій щодо взаємодії між регіонами, забезпечення координації агентств регіонального розвитку та відповідних торгово-промислових палат з метою корекції бюджетних та бізнес-пропозицій, а також визначення пріоритетів державних та громадських інтересів.

Процедурний підхід для міжрегіональної співпраці має забезпечити простоту доступу на регіональний ринок, можливості прозорості участі у регіональних конкурсах щодо державних закупівель, баланс між здоровою конку-

ренцією та інтересами економічного розвитку конкретних регіонів. Все це вимагає високого рівня аналітики і прогнозування, постійного моніторингу ситуації, генерації нових ідей тощо. Перспективою подальшого розгляду проблеми, порушеної в даній статті, є вивчення досвіду державного тарифного регулювання як інструменту міжрегіональної економічної співпраці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гвазава Н. Г. Євро регіони: досвід та перспективи [Електронний ресурс] Державне будівництво. 2009. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeVu_2009_1_60
2. Єсіна В. О. Розвиток інноваційного потенціалу регіону з використанням механізму управління міжрегіональними взаємодіями Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(1). URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10\(1\)_28](http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecnof_2013_10(1)_28)
3. Куцин А. Р., Передало Х. С. Євро регіони: характеристика та принципи функціонування. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. 2016. № 851. С. 174-178.
4. Малюта І. А. Сучасні інтеграційні процеси в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні: формування трансрегіональних мегаугод Проблеми економіки. 2017. № 4. С. 24-30.
5. Сокур С. П. Єврокомісія та лобістська діяльність в ЄС. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2014. Вип. 118(1). С. 90-99.
6. Федуняк С., Бочар І. Безпекові аспекти трансрегіонального співробітництва Канади і США. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2011. Т. 23-24. С. 114-120.
7. Assessment of the application of EGTC regulation Final report – 20.04.2018 https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/assess_egtc_applic_en.pdf
8. European Committee of the Regions (CoR). URL: https://europea.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/european-committee-regions_en
9. European Grouping of Territorial Cooperation (EGTC). URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/policy/cooperation/european-territorial/egtc/
10. Instrument contributing to Stability and Peace (IcSP) Thematic Strategy Paper 2014-2020. URL: https://ec.europa.eu/fpi/sites/fpi/files/documents/icsp-strategy-paper-mip-20140812_en.pdf
11. RIS3-Net promotes smart growth throughout Macaronesia. URL: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/projects/major/spain/ris3-net-promotes-smart-growth-throughout-macaronesia